

Juha Niemelä

PÄIVÄNAVAUS – JOKAPÄIVÄINEN AAMUPALA
Kyselytutkimus ylivieskalaisille abiturienteille

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Huhtikuu 2011

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö, Ylivieskan yksikkö	Aika Huhtikuu 2011	Tekijä/tekijät Juha Niemelä
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi Päivänavaus – jokapäiväinen aamupala Kyselytutkimus ylivieskalaisille abiturienteille		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 32+4	
Työelämäohjaaja		
<p>Kiinnostukseni opinnäytetyön aiheeseen heräsi työskennellessäni Ylivieskan seurakunnalla nuorisotyöohjaajan tehtävissä. Kouluissa päivänavauksia pidetään päivittäin, joihin Ylivieskan seurakunta osallistuu vähintään kerran kuukaudessa. Laki velvoittaa päivänavausten pitämisen. Nykyisellään ei asetuksista kuitenkaan ilmene sen tarkemmin, millaisia päivänavausten tulisi olla.</p> <p>Tutkimukseni tarkoitus oli selvittää millaisena nuoret kokevat päivänavaukset ja mitä he niiltä odottavat. Yhtenä tutkimusongelmana oli myös, miten nuoret suhtautuvat seurakunnan pitämiin päivänavauksiin. Tutkimuksen menetelmä oli kysely, joka toteutettiin Ylivieskan lukion abiturienteille.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että nuoret toivovat päivänavauksilta ajankohtaisuutta ja sitä, että heille ei tarjota valmiiksi pureskeltua tekstiä, vaan sellaista joka antaa heille ajattelemisen aihetta. Tuloksista käy myös ilmi, että nuoret ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä koulun henkilökunnan sekä seurakunnan työntekijöiden pitämiin päivänavauksiin. Nuoret toivovat voivansa myös vaikuttaa päivänavauksien aiheisiin. Päivänavaukset ovat merkittäviä vielä tämänkin päivän nuorille.</p>		
Asiasana päivänavaus, kirkon nuorisotyö, seurakunta, peruskoulu, lukio, moraalikasvatus, seurakuntatyö, uskontokasvatus		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date April 2011	Author Juha Niemelä
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis Morning assembly – every day breakfast Survey for the candidates for the matriculation examination of Ylivieska upper secondary school		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä		Pages 32+4
Supervisor		
<p>The interest in the subject of this thesis awoke while working as a youth worker in the parish in Ylivieska. Morning assemblies are being held in schools daily and the parish takes part at least once a month. Morning assemblies are obliged by law, although there are no exact rules for how the morning assemblies should be held.</p> <p>The purpose of this thesis was to find out how important morning assemblies are for youngsters, and what they expect from them. One aim of the research was to find out how youngsters react on morning assemblies held by the parish.</p> <p>The result of the research showed that youngsters hope that the morning assemblies would deal with topical issues. In addition, the research showed that the topics should not be spoon fed. Instead the topics bring new thoughts to listeners. Overall youngsters were happy with the current morning assemblies held by the school and parish. Morning assemblies still hold a great meaning for today's youth.</p>		
Key words morning assembly, church youthwork, parish, comprehensive school, upper secondary school, morality education, parish activities, religion education		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 Päivänavaukset	4
2.1 Päivänavauksen historia, mistä kaikki lähti liikkeelle?.....	4
2.2 Päivänavaus uudessa tilanteessa	5
2.3 Millainen on hyvä päivänavaus?	7
2.4 Seurakunta ja päivänavaukset.....	9
3 Koulun ja seurakunnan välinen yhteistyö	10
3.1 Kirkon ja koulun välisen suhteen näkökulmia	11
3.2 Koulupastori osana koulun kalustoa	13
4 Tutkimusongelmat ja tutkimusmenetelmät	15
4.1 Tutkimusongelmat	15
4.2 Tutkimusmenetelmä	16
4.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	17
5 Tutkimustulokset	18
5.1 Tutkimuksen kohderyhmä	18
5.2 Nuorten ajatukset päivänavauksista	18
5.3 Seurakunnan pitämät päivänavaukset	20
5.4 Päivänavaukset yhteisöllisyyden luoja.....	21
5.5 Päivänavausten ajankohta ja kesto	21
5.6 Päivänavausten merkitys oppilaille	22
5.7 Päivänavauksien aiheet	24
5.8 Päivänavauksien kehityskohdat	25
6 Johtopäätökset	26
7 Pohdinta	29
LÄHTEET	31

LIITTEET

1 JOHDANTO

Päivänavaukset aloittavat koulupäivän kaikissa peruskouluissa ja lukioissa, tai niin ainakin pitäisi olla. Peruskoulun- ja lukion opetusta säätelee peruskoulu- ja lukio-asetus, johon on myös kirjattu kohta päivänavauksista. Vuoteen 1999 saakka päivänavaukset liitettiin koulun uskonnolliseen ja eettiseen kasvatukseen. Nykyään päivänavauksien sisältöä ei sen tarkemmin määritellä.

Media nostattaa erityisesti seurakuntien pitämät päivänavaukset esille ajoittain. Kysymyksiä nousee ilmoille uskonnonvapauslain sekä perusopetus- ja lukioasetuksen määritelmälle päivänavauksista. Nykyisen asetuksen mukaan lyhyen päivänavauksen on määrä aloittaa koulupäivä. Päivänavauksilla on pitkä perinne suomalaisessa koululaitoksessa, mutta onko niiden aika ohi? Niillä on tärkeä rooli nuorten eettisenä kasvattajana, mutta toteutuuko se käytännössä? Näihin kysymyksiin haluan opinnäytetyössäni pyrkiä löytämään vastauksia.

Opinnäytetyön kohteeksi olen valinnut kotipaikkakuntani Ylivieskan ja tutkimuskohteenani ovat Ylivieskan lukion 3. vuoden opiskelijat, eli abiturientit. Heillä on takanaan jopa noin 10 000 minuutin kokemus päivänavauksista. Mielestäni he ovat hyvä kohderyhmä vastaamaan tutkimukseeni liittyvään kyselyyn. Tutkimuksessa haluan myös painottaa vapaaehtoisuutta. Lukion 3. vuoden opiskelijat ovat kaikki täysi-ikäisiä ja siksi vapaita valitsemaan osallistuvatko tutkimukseen vai eivät.

Teoria-osa käsittelee päivänavauksen historiaa ja siihen liittyviä lakimuutoksia. Päivänavauksia käsittelevässä luvussa käydään läpi myös sille asetettuja tehtäviä ja niitä asioita, joita päivänavauksen pitäjä voisi ottaa huomioon. Teoriaan sisältyy myös luku Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen koulujen välisestä yh-

teistyöstä. Päivänavaus on yksi palanen näiden kahden suuren instanssin välisestä yhteistyöstä, mutta mitä muuta liittyy yhteistyöhön. Miksi koulu on ylipäätään kiinnostunut yhteistyöstä seurakuntien kanssa ja päinvastoin?

Päivänavauksen kesto on lyhyt. Keskimäärin noin 5-10 minuuttia. Silti siihen liittyy monia asioita ja odotuksia. Kuinka päivänavauksen pitäjä voi vastata kaikkiin odotuksiin?

2 PÄIVÄNAVAUKSET

Päivänavauksilla Suomen peruskouluissa ja lukioissa on pitkät perinteet. Aikaisemmin ne tunnettiin osana koulun uskonnonkasvatusta aina koululaitoksen synnystä lähtien. Päivänavauksia pidetään, tai ainakin tulisi pitää kaikissa peruskouluissa ja lukiossa. Päivänavauksia pitävät niin koulun henkilökunta, oppilaat sekä muut vierailijat.

2.1 Päivänavauksen historia, mistä kaikki lähti liikkeelle?

Päivänavaukset ovat olleet aina koko koulun yhteinen asia. Aikaisemmin päivänavauksina tunnettiin kansa- ja oppikouluissa olleet jokapäiväiset aamu- ja iltarukoukset. Vuonna 1872 julkaistiin ohjeet aamu- ja iltarukousten pidosta. Vuoden 1860-luvun jälkeen oppikoulun mallin mukaiset hartaudet vakiinnuttivat paikkansa myös kansakouluissa. (Holma 1999, 91.)

”...yhteiseen kokoushuoneeseen, jolloin yksi värssy virsikirjasta veisataan ja joku opettajista, kernaimmin oppilaitoksen rehtori tahi johtajatar, taikka myös se opettaja tahi opettajatar, joka hoitaa uskonnonopetusta, pitää lyhykäisen rukouksen, jonka ohessa myös jotkut soveljaat raamatunlauseet ovat pantavat nuorison sydämelle. Asetus 26/1872, 17-18§” (Bösinger 1985, 7-8.)

Vuonna 1923 tuli uskonnonvapauslaki, jonka jälkeen koulujen hartaudet liitettiin oppikouluissa yleisesti tunnustukselliseen uskonnonopetukseen. Tästä johtuen niillä oppilailta, jotka eivät kuulu uskontokuntiin oli mahdollisuus huoltajien vaatimuksesta oikeus saada vapautus aamuhartauksiin osallistumisesta. Kansakouluissa ei toimittu samoin, vaan niissä katsottiin yhteisten aamuhartauksien olevan koulun yhteisiä tilaisuuksia, joista ei saanut vapautusta. Aiemmin kouluhartauksien asema nähtiin koulussa työskentelevien henkilökohtaisen uskonelämän hoi-

taminen, koulun yhteistyö-luonteen vahvistaminen sekä koulun arvopohjan ilmentyminen. Koulun ja kirkon välinen vuorovaikutus ilmeni selkeästi. Yhteiskunnallisten muutosten jälkeen arvostelu kohdistui myös koulujen aamuhartauskäytäntöihin, eli päivänavauksiin. 1960-luvulla aamuhartauksia pidettiin moniarvoisuuden soveltumattomana, jolloin myös esitettiin vaatimus aamuhartauksien muuttamisesta vapaaehtoisiksi. (Holma 1999, 91.)

Vuonna 1970-luvulla annetussa peruskouluasetuksen 8 §:ssä todettiin:

”Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella, jossa käsitellään persoonallisuuden kehityksen kannalta merkityksellisiä, oppilaiden elämään, kouluun ja yhteiskuntaan liittyviä aiheita ja johon kuuluu lisäksi virsi- tai muuta yhteislaulua tai muuta musiikkia. Päivänavauksen tulee myönteisellä tavalla liittyä koulussa annettavaan uskonnolliseen ja eettiseen kasvatukseen.” (Asetus 443/1970)

Oppikoulujen ja peruskoulujen päivänavausta koskevissa asetuksen kohdissa, todetaan, että tilaisuudet liittyvät myönteiselle tavalla koulun uskonnolliseen ja eettiseen kasvatukseen. Kysymyksessä ei ole tiedonjako-tapahtuma, vaan kouluyhteisön, oppilaiden ja opettajien persoonallisuuden eheyttä ja kasvua palveleva tilaisuus. (Bösinger 1985, 10-11.)

2.2 Päivänavaus uudessa tilanteessa

Vuonna 1999 voimaan astui uusi perusopetusasetus, jonka 6 §:ssä todetaan, että päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella. Lukioasetuksen 5 §:ssä taas todetaan, että nuorille annettavassa lukiokoulutuksessa päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella. Vuoden 1999 tulkinnan mukaan, päivänavausta ei enää liitetä koulun uskonnolliseen ja eettiseen kasvatukseen. Opetuksen järjestäjä päättää päivänavausten järjestämistavasta ja sisällöstä. Syynä pykälien muuttamiselle on se,

että eri uskontoihin kuuluvien sekä elämänkatsomustietoon osallistuvien oppilaiden määrä on kasvanut. Myös päivänavausten uskonnollinen sisältö on vähentynyt. Tutkimusten mukaan 1990-luvun alkupuolella enää alle 20% päivänavauksista oli jollain tavoin uskonnollisia. Syntyi ristiriita päivänavausten sisältöjen sekä vapautussäännöksen välille. Vapaussäännöksen mukaan uskonnosta vapautetulla oli oikeus olla pois kaikista päivänavauksista, vaikka vain harva niistä oli uskonnollisia. Tilanne aiheutti eripuraa- ja eriarvoisuutta oppilaiden välillä kun joidenkin oppilaiden ei tarvinnut osallistua päivänavauksiin. Alakoulujen opettajien mielestä oli myös kasvatuksellisesti väärin eristää uskonnoton-oppilas luokasta päivänavauksen ajaksi. Tästä syystä kaikki opettajat eivät enää pitäneet päivänavauksia luokissa. (Holma 1999, 93.)

Keskustelua herätti myös monet tulkinnat, joiden mukaan uskonnonopetuksesta irrotetut päivänavaukset eivät voi olla enää uskonnollisia, eikä myös esimerkiksi seurakuntien pitämiä. Kirkon taholta tähän vastattiin, että uskonnollisella päivänavauksella on oma paikkansa, sillä koulun kasvatustehtävään kuuluu myös uskontokasvatus. Oppiminen sietämään erilaisuutta ja suvaitsevaisuuskasvatus saavat moniarvoisista ja monikulttuurisista päivänavauksista oman hienon lisänsä. Tämä on työllistänyt opettajia ja haastanut heitä miettimään omaa kasvatuksellista näkemystään ja arvopohjaansa. (Holma 1999, 94.)

Suvaitsevaisuuden ja erilaisuuden siedon näkökulmasta on merkittävää oppilaille kuulla päivänavauksia sekä valta-, että vähemmistöuskontojen näkökulmasta. Koululle järjestetty yhteinen monikulttuurinen päivänavaus tarjoaa myös mahdollisuuden keskustella uskonnonvapauslain tulkinnasta. Päivänavaus vielä tänäkin päivänä antaa opettajille mahdollisuuden olla oppilaille kasvattaja, jolla on muutenkin arvokasta sanottavaa kuin pelkästään oppiaineisiin liittyvät asiat. Tärkeintä ei ole pelkästään oppiminen, vaan myös kasvaminen. (Holma 1999, 95.)

2.3 Millainen on hyvä päivänavaus?

Opintojeni aikana olen työskennellyt Ylivieskan seurakunnalla vs. nuorisotyönohjaajana useamman sijaisuuden. Työni kuvaan on kuulunut myös päivänavauksien pitäminen sekä peruskoulun ala- ja yläkoulussa että myös lukiossa. Päivänavausta valmistaessa herään usein miettimään, että mistä aiheesta pitäisin päivänavauksen. Usein joudun myös miettimään, että mitä koulu tai sen oppilaat odottavat päivänavaukseltani.

Päivänavauksen merkitystä on mietitty runsaasti. Siitä on esitetty erilaisia näkökulmia, niitä on verrattu eräänlaisiin opetustilanteisiin tai rentouttaviin yhdessäolon hetkiin. Päivänavaus voi olla myös paikka, jossa saadaan kokemuksia esiintymisestä ja opitaan yleisön rooliin. Päivänavauksien tulee olla tilanteita, joissa on tilaa jokaiselle. Päivänavauksien merkitystä voidaan pitää tärkeänä, sillä ne ovat koulussa harvoja niitä hetkiä jolloin ei suoriteta, kilpailla tai arvostella. Voidaan siis ajatella, että päivänavaukset ovat kuin huoltoasemia, jossa oppilaat saavat levätä hetkisen. Ne ovat ikään kuin hetkiä, jolloin saa olla ihan hiljaa ja rauhoittua. Pitäessään päivänavausta, päivänavauksen pitäjä joutuu myös hyväksymään sen tosiasian, että aina häntä ei välttämättä kuunnella. Voi olla, että hänen löytämänsä ajatuksen kanssa kukaan muu ei ole samaa mieltä. Kuitenkin, pitemmällä tähtäimellä ajateltuna päivänavausten merkitys kasvaa. Ne ovat osana oppilaiden kasvua tukevaa toimintaa. (Bösinger 1985, 74-77.)

Jokainen peruskoulun käynyt muistaa varmasti jotain päivänavauksista. Voi olla, että joku muistaa opettajan, kädessään pieni vihkonen, josta hän luki mielenkiintoisia kertomuksia. Toisen opettajan kanssa on ehkä laulettu joku laulu. Eräs opettaja saattoi olla hyvä soittamaan pianoa. Mitä niissä tarkemmin ajatellen oikein puhuttiin? Totta on, että kauas taaksepäin muistellessaan ei välttämättä muista

paljoakaan päivänavauksien sisällöstä. Päivänavauksen pitäjä haluaa varmasti pitää mahdollisimman mieleenpainuvan päivänavauksen. Viikon aikana, oppilas kuuntelee päivänavauksia melkein yhden oppitunnin verran, eikö niihin siis olisi syytä panostaa? Ehdottomasti. Päivänavauksen pitäjän tulisi ymmärtää kenelle hän päivänavaustaan pitää. Oppilaille, eikä suinkaan toisille opettajille tai muille päivänavauksen pitäjille. (Hatanpää 1999, 96.)

Päivänavauksien havainnollistaminen ja konkretisointi on tärkeää. Oikeanlaisen abstraktiotason löytäminen on eräs tärkeimmistä asioista oppimisen kannalta. Oppimisen tavoitteena ei aina ole asioiden mahdollisimman havainnollinen ja konkreettinen opetus. Tavoitteena tulisi olla asioiden optimaalisimman abstraktiotason löytäminen. Eli optimaalisimman suhteen löytäminen opiskeltavaan asiaan, aikaan ja paikkaan sekä materiaalisiin resursseihin. Tämän vuoksi, esimerkiksi pääsiäiseen liittyvää päivänavausta suunniteltaessa on otettava huomioon ne resurssit jotka ovat käytettävissä. Parhaimman abstraktiotason löytäminen on jatkuvaa kompromissien tekemistä. Koulussa maantietoa opetettaessa olisi varmasti hyvä, jos opettajalla olisi mahdollisuus kiertää kaikki maat oppilaiden kanssa, jolloin oppiminen perustuisi oppilaan omien havaintojen tekemiseen. Valitettavasti se ei olisi käytännössä mahdollista, joten opettajan on tehtävä kompromisseja sen kanssa, kuinka hän opetuksensa suunnittelee. (Vuorinen 2005, 41.)

Tarinat ja kertomukset ovat olleet pitkään merkittävässä roolissa lasten ja nuorten elämässä. Visuaaliset viestimet ovat lisääntyneet valtavasti, mutta vielä toistaiseksi ainakin meillä on tallella myös korvat. Ihmisten puhutaan menettäneen osan mielikuvituksestaan television ja tietokoneiden vallan myötä, mutta entäs miten perinteinen kuunteleminen? Toimivalla tarinalla on aina kuulijansa. Tarinoiden käyttämisellä saadaan hyvää aikaan, silloin ainakin kun ne ovat elävästi kerrottuja. Tositarinat ovat aivan omiaan uskottavuusarvoltaan, siitä välittyy myös kerto-

jan tunnelataus. Keksityt eli fiktiiviset tarinat taas voivat sisältää osuvasti pelkistettyjä opetuksia ja vauhdikkaita seikkailuja. (Mäki 1999, 100.)

2.4 Seurakunta ja päivänavaukset

Lähtökohtaisesti kirkon näkökulmasta on tärkeää, että seurakuntien pitämät päivänavaukset säilyvät koulujen päivänavauskäytännöissä. Kirkolle on tärkeää saada pitää koulun uskontokasvatusta tukevia päivänavauksia. Huomattavaa on se, että yli 90% oppilaista kuuluu ev. lut kirkkoon ja vielä useampi osallistuu yleiseen uskonnonopetukseen. (Holma 1999, 95.)

Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti. (Matt. 28: 18-20)

Seurakuntien pitämät päivänavaukset ovat osa kasteopetusta. Kasteopetuksen taustalla on Jeesuksen antama käsky kaikille opetuslapsilleen. Samaisesta kaste- ja lähetyskäskyn näkökulmasta voidaan todeta, että kirkko on halukas auttamaan koululaitosta opetustehtävässään. Seurakuntien pitämät päivänavaukset ovat osa kirkon tehtävää tukea jäsentensä kasvamista kristittyinä. (Nummela 1999, 9-10.)

3 KOULUN JA SEURAKUNNAN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Seurakuntatyössä tärkeän viikoittaisen rungon muodostavat yhteistyöt eri koulujen kanssa. Yhteistyön ei ole tarkoitus olla pelkästään pinnallista, joka voidaan hyvällä omallatunnolla kirjata tilastoihin, vaan yhteistyötä koulun kanssa pyritään tekemään täydellä sydämellä. Useat pienet tavat tehdä yhteistyötä muodostavat lopulta suuren kokonaisuuden, jossa seurakunta tukee nuorten elämää myös koulussa ja tukee myös koulua sen vaativassa kasvatus- ja opetustehtävässään.

Kirkon kasvatuksen keskeinen lähtökohta on kasteopetuksessa. Kaste velvoittaa antamaan opetusta kristinuskon perusteista. Kasteopetusta annetaan esimerkiksi päiväkerhoissa, pyhäkoulussa ja rippikoulussa. Ikäryhmän laajuus ja eri-ikäisten erilaiset elämänvaiheet tuovat pysyvän haasteen lapsi- ja nuorisotyölle. Kasvatustyön tärkeään rooliin kuuluu myös yhteistyö muun muassa oppilaitosten kanssa. (Monikasvoinen kirkko 2008, 117.)

Koulun ja seurakunnan yhteistyön tärkeyttä painotetaan myös Kirkkohallituksen julkaisemassa Kirkko 2015-strategiassa, jossa todetaan, että kaikkien jäsenten kohtaamiseen tulee panostaa. Strategiaa varten julkaistussa mietinnössä käy myös ilmi, että kirkon jäsenyyden merkitystä on lisättävä ja jäsenten kasvamiseen kristityiksi on myös panostettava. Näihin haasteisiin pyritään myös omalta osaltaan vastaamaan paikallistasolla seurakunnan ja koulun välisessä yhteistyössä. (Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö 2007, 41-42.)

3.1 Kirkon ja koulun välisen suhteen näkökulmia

Koulun ja kirkon välistä suhdetta voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta. Suhde ei ole pelkästään pedagoginen tai teologinen, vaan se jakautuu useampaan eri näkökulmaan. Teologisen näkökulman kautta voidaan todeta, että luterilainen kirkko on kansankirkko ja kirkon tehtävänä on palvella kaikkia jäseniään, myös koulumaailmassa. Kirkon jäsenet eivät ole lähetystyön kohteita, sillä kirkon täysi-valtaisen jäsenyyden vaatimuksena on kaste. Kirkon tehtävä on tukea jäsentensä kasvamista kristittyinä ihmisinä koulumaailmassa, jotta he kantaisivat vastuuta lähimmäisistään. Kirkon tehtävä on myös olla kehittämässä koulua inhimillisemmäksi ja oikeudenmukaisemmaksi kasvuympäristöksi. (Nummela 1999, 9-10.)

Historiallisesta näkökulmasta tarkasteltuna kirkon ja koulun suhteesta voidaan huomata, että Suomessa yleissivistävä koulu on syntynyt ja kehittynyt pitkälti kirkollisen opetuksen pohjalta yhtenäiskulttuurin aikana. Kirkolla on edelleen syvä yhteistyösuhde yleiskouluun. Yliopistolaitoksen historialla on vahvat siteet myös kirkkoon, kun taas ammatillinen koulutus on syntynyt elinkeinoelämän tarpeista, jonka vuoksi kirkolla on varsin ohuet suhteet ammatillisiin oppilaitoksiin. Kouluhallinnon itsenäistymisen myötä kirkko ei voi enää määrätä koulun opetusta, ei edes uskonnonopetusta. Kirkon kasvatuksella on oma kasteopetuksen tehtävä ja koulun uskonnonopetuksella on oma uskonnollisen yleissivistyksen tehtävä. Kirkon tehtävä on palvella kaikkia koululaitoksen piirissä olevia ihmisiä, oli koulussa uskonnonopetusta tai ei. (Nummela 1999, 10-11.)

Kasvatusfilosofisesta näkökulmasta kirkkoa ja koulua yhdistää se, että molemmat ovat opettavia ja kasvattavia yhteisöjä. Kasvatuksen alueella kirkko ja koulu kohtaavat molemmat yhteisen tekijän, ihmisen. Molemmat toimivat ihmisten parissa ja siksi kirkko on kiinnostunut siitä, että minkälaisia ihmisiä koulussa kasvatetaan.

Kasvatuksessa on läsnä arvosidonnaisuus. Kristilliseen ihmiskäsitykseen kuuluu varjeleminen liialliselta optimismilta ja pessimismiltä. Kirkon tehtävänä on muistuttaa koulua ja kasvattajia vastuustaan ja tukea heitä omissa tehtävissään. (Nummela 1999, 11-12.)

Pedagoginen näkökulma löytyy myös luomisesta. Kirkko ja koulu ovat kasvattajia, kirkon tehtävä kasvattajana löytyy luomisesta. Kasvattaminen on osa Jumalan luomistyötä. Kirkko ja koulu toimivat kasvattajina sekä lapsiin, mutta myös heidän vanhempiinsa. Kasvattaminen on kokonaisvaltainen tehtävä, jossa kirkolla on pitkät perinteet. Kirkko ei voi kuitenkaan määrätä koulukasvatuksesta, eikä sillä ole asiantuntijuutta koulun sisäisiin kasvatuskäytäntöihin. (Nummela 1999, 12.)

Poliittinen näkökulma on tärkeä koulun ja kirkon välisiä suhteita tarkasteltaessa. Suhde perustuu demokraattisessa yhteiskunnassa kansan tahtoon eli poliittiseen oikeutukseen. Koulun kasvatustavoitteena on koulupoliittisen selonteon mukaan huolehtia myös kansallisen kulttuurin edistämisestä ja kansallisista arvoista, joita ovat esimerkiksi humanistinen ja kristillinen perinne. Suomessa kirkolla on oikeus ilmaista käsityksensä hyvän elämän perusteista. Kirkolta edellytetään aktiivista mukanaoloa keskusteltaessa kasvatuskysymyksistä. Tämä vaatii kirkolta ammatillisuutta ja perehtyneisyyttä koulumaailmaan. (Nummela 1999, 13.)

Sosiologinen näkökulma ottaa huomioon sen, että koulun ja kirkon väleissä vaikuttavat kirkon asema yhteiskunnassa ja ihmisten elämässä. Kirkko on osa suomalaista kulttuuria. Kasvatus ei tapahdu tyhjiössä, vaan siihen liittyy aina historiallis-sosiaalinen konteksti. Kansankirkon elinehtona on se, että se voi kohdata ja koskettaa mahdollisimman monia jäseniään, kaikilla heidän elämänalueillaan. Kirkon ja koulun välisessä yhteistyössä kirkon ensisijainen mielenkiinto on kasvatuksessa,

erityisesti silloin kun koulun kasvatustehtävä on uhattuna. Kirkko haluaa omalta paikaltaan puolustaa koulun asemaa kasvattajana. (Nummela 1999, 13.)

Eettinen näkökulma on läsnä koulun ja kirkon yhteistyössä. Koulujärjestelmä joutuu painimaan monien kasvatuskysymyksien kanssa. Ketä opetetaan ja miten opetetaan? Mikä on sivistyksen ja hyödyn suhde luotaessa koulujärjestelmää. Koulutetaanko opiskelijoita pelkästään työttömyyden vuoksi? Kirkko ja koulu pyrkivät avoimeen ja tasavertaiseen yhteistyöhön. Kirkko haluaa omalta paikaltaan edesauttaa ihmisten hyvinvointia ja huolehtia heikoimmista ja syrjäytyneistä. (Nummela 1999, 15-16.)

3.2 Koulupastori osana koulun kalustoa

Kirkon tulee olla siellä, missä sen jäsenet on. Seurakunta ei ole pelkästään kirkossa, vaan koulussa on seurakunta, olipa siellä seurakunnan työntekijä tai ei. Kasvatukselliseen yhteistyöhön hyvä esimerkki on koulupastoritoiminta. Koulupastoritoiminta perustuu koululähtöiseen työotteeseen. Yhteistyö muuttuu koulupastoritoiminnaksi/koulukummi –toiminnaksi, kun seurakunta muuttuu vierailijan roolista ”koulun kalustoksi”. Alakouluissa koulupastorin tehtävä on enemmän toiminnallinen ja painottuu harrastustoimintaan. Yläkoulussa ja lukiossa työ painottuu enemmän oppilashuollollisiin tehtäviin. Suuremmissa seurakunnissa on jopa perustettu kokonaisia virkoja oppilaitostyötä varten. Kuntien vastuu kouluissa lisääntyy, mutta määrärahat samaan aikaan pienenevät. Koulupastori voi omalta paikaltaan olla edesauttamassa luomaan kouluyhteisöä jossa vallitsevat turvallisuus ja ihmisläheinen ilmapiiri. (Holma 2003, 127-128.)

Kirkon tekemien tilastojen mukaan vahvimman rungon yhteistyössä seurakuntien ja koulujen välillä muodostavat yhä päivänavaukset sekä koulujumalanpalveluk-

set. Koulun kanssa yhdessä valmisteltu päivänavaus voi parhaimmillaan olla moni-ilmeinen päivänavaus, jolla on vahva kasvatuksellinen voima. Päivänavaukset tuovat arvokkaan lisän koulun pitämiin päivänavauksiin. Huolimatta siitä, että päivänavaukset ovat kohtalaisen lyhyitä, noin viiden minuutin mittaisia, ovat ne silti tärkeä väline kirkon sanoman ylläpitämiseen. Esimerkiksi seurakunnan pitämät viikoittaiset päivänavaukset tarjoavat yhdeksän vuotisen peruskoulun aikana jo lähes 30 tuntia ”puheaikaa”. (Holma 2003, 129-130.)

4 TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Tutkimusongelmat

Tutkimukseni tarkoitus on tutkia Ylivieskan lukion abiturienttien ja 3. vuoden opiskelijoiden päivänavauskokemuksia. Lukion abiturientit ovat osallistuneet lukuisiin päivänavauksiin kouluhistoriansa aikana peruskoulussa ja lukiossa. Tarkoitukseni on selvittää, mitä päivänavaukset merkitsevät ja minkälainen suhtautuminen abiturienteilla niihin on.

Tarkoitukseni on myös selvittää, minkälaisia asioita abiturientit arvostavat päivänavauksissa ja onko kenties jotain sellaista, mistä tulisi päivänavauksissa luopua. Pitäessäni päivänavauksia ollessani töissä seurakunnalla, olen myös kiinnostunut tietämään mitä abiturientit toivovat seurakunnan päivänavauksilta. Abiturienttien suhtautuminen seurakunnan päivänavauksiin on myös mielestäni tutkimisen arvoinen asia. Nykypäivänä media on melko kovasanainen kirkkoa ja seurakuntaa kohtaan, mutta mitä ajattelevat abiturientit?

Tutkimusongelmani tiivistettynä ovat:

1. Mitä abiturientit ajattelevat päivänavauksista?
2. Kokevatko abiturientit päivänavaukset tärkeiksi?
3. Miten päivänavauksia tulisi kehittää abiturienttien mielestä?
4. Miten abiturientit suhtautuvat seurakunnan pitämiin päivänavauksiin?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, ja se toteutettiin kyselytutkimuksena. Olin yhteydessä Ylivieskan lukion rehtoriin, joka lähetti kyselyn kaikille Ylivieskan lukion abiturienteille ja kaikille ns. lukionsa päättävälle opiskelijoille. Kysely lähetettiin opiskelijoille koulun sähköisen opintojärjestelmän, Wilman kautta. Kyselyn ollessa kvalitatiivinen, pyrin siihen, että kysely olisi mahdollisimman laaja, jotta saisin mahdollisimman monipuolisia vastauksia kyselyyni. Kyselyä varten laadin kysymykset (LIITE1), jonka avasin sähköiseen kyselyjärjestelmään Webropol-palvelussa. Kyselyä varten opiskelijoille meni myös saatekirje (LIITE2) sähköpostissa, jossa kerrottiin tutkimuksesta. Kyselyyn vastanneiden kesken arvoisin kolme lahjakorttia ylivieskalaiseen ruokaravintola King Mealiin.

Kvalitatiivisen kyselyn luonteeseen kuuluu joukko hyvinkin erilaisia tutkimustapoja. Yhteisenä pyrkimyksenä kvalitatiiviselle tutkimukselle on pyrkimys ymmärtää ihmisen toimintaa ja löytää ilmiöiden yhteisiä merkityksiä. Ihmisten toiminnalle yritetään löytää selityksiä ymmärtämällä toiminnan tavoitteet, motiivit ja taustalla vaikuttavat syyt. Ihminen nähdään kvalitatiivisessa tutkimuksena paljon laajempänä kokonaisuutena kuin pelkästään passiivisena vastaanottajana. Nuoret ovat omia yksilöitään. Jokainen tulisi kohdata omassa historiallisessa ja sosiaalisessa kontekstissään. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata ilmiöiden laatua, ei määrää. (Niskanen 2011.)

Kysely toteutettiin maalis-huhtikuussa 2011. Kyselyn laadin maaliskuun aikana. Aineiston keräämisen aloitin alkuvuodesta 2011 ja pääosan opinnäytetyön kirjoittamisesta tein maalis-huhtikuussa. Kirjallisuuden löytäminen teoria-osaan ei ollut mutkatonta. Kirjallisuutta oli tarjolla, mutta halusin rajata kirjallisuuden mahdollisimman tuoreisiin teoksiin.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Lukion 3. vuoden opiskelijoille (päättävät ja abiturientit) suunnattu kysely lähetettiin yhteensä noin 90 opiskelijalle. Kysely (LIITE1) lähetettiin Ylivieskan lukion rehtorin toimesta oppilailla koulun sähköisen opintorekisterin, Wilman kautta. Rehtori toimitti kyselyn saatekirjeen (LIITE2) opiskelijoille myös sähköpostin välityksellä. Kyselyyn vastasi 28 oppilasta, joka on noin 30%. Kyselyn vastaajien määrää luultavasti pienensi se, että kysely oli avoinna opiskelijoille vain kahden viikon ajan ja myös se, että abiturientit olivat saaneet kyselyn alkamisajankohdan aikaan ylioppilaskirjoituksensa valmiiksi. Todennäköisesti kaikki oppilaat eivät tulleet edes tietämään kyseessä olevasta kyselystä. Osalla kyselyn saaneista se on voinut ”hukkua” sähköpostin joukkoon ja mahdollisesti osa ei kokenut kyselyä mielenkiintoiseksi. Uskoisin, että paremman vastausprosentin saamiseksi kysely olisi täytynyt järjestää kirjallisena koulupäivän aikana.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksessani on sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia piirteitä. Kyselyn kysymysten laajuus kuitenkin painottanee tutkimuksen kvalitatiivisen tutkimustavan puolelle. Kysely lähetettiin Ylivieskan lukion abiturienteille ja ”päättävälle” opiskelijoille. Yhteensä kysely lähetettiin n. 90 oppilaalle, joista kyselyyn vastasivat 28 oppilasta.

5.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimukseen osallistuneista henkilöistä ylivieskalaisia oli 25, alavieskalaisia 1, sieviläisiä 2 ja kalajoelta oli kotoisin yksi kyselyyn vastannut. Kaikki kyselyyn vastanneet ovat joko abiturienteja tai lukio-opintonsa päättäviä nuoria.

5.2 Nuorten ajatukset päivänavauksista

Kyselyn tarkoitus oli tutkia nuorten ajatuksia päivänavauksista. Kysyttäessä nuorilta, mikä on heidän mielestään päivänavauksien tehtävä, nuoret ilmaisivat monia ajatuksia. Monille vastaajista päivänavauksien tehtävä on toimia päivän avajana herättämällä ja orientoimalla nuoret tulevaan koulupäivään. Nuoret ovat myös omaksuneet päivänavaukset oivana paikkana tiedottamiselle. Monissa vastauksissa nuoret toivat ilmi, että päivänavaukset ovat luonnollinen paikka tiedottaa esimerkiksi paikkakunnan ja/tai koulun sisäisistä asioista.

Herätellä oppilaita unenpöpperöistästänsä, ja tuoda sellaisen pehmeän laskeutumisen koulupäivän aloitukseen. Hyvä päivänavaus pistää ihmiset myös ajattelemaan. Vastaja1

Päivänavauksia pitävät Ylivieskan peruskouluissa ja lukiossa koulun henkilökunta, oppilaat sekä mahdolliset vierailijat, esimerkiksi seurakunnan työntekijät. Myös oppilailla on mahdollisuus pitää päivänavauksia. Lukiolaisten mielestä päivänavaukset ovat hyvä mahdollisuus tuoda esiin omia ajatuksiaan.

Se käynnistää päivän alun ja sen jälkeen on helppo siirtyä kuuntelemaan itse opetusta. Monta kertaa päivänavaus on piristänyt mieltäni, ja myöskin joskus ollut tylsä tai ei niin kiinnostava. Kuitenkin päivänavauksella on mielestäni tärkeä tehtävä, siellä saa kertoa omia ajatuksiaan jos aamunavauksen pitäminen kiinnostaa tai muuten vain piristää toisia tai antaa ajattelemisen aiheita. Vastaja21

Musiikki ja päivänavauksen aihe ovat tärkeimpiä nuorille. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli sitä mieltä, että päivänavauksen aihe (78,6%), sen ajankohtaisuus(53,6%) ja musiikki (75%) ovat heille kaikista tärkeimpiä.

Itse tykkään semmoisista päivänavauksista, mitkä saa päivän mukavasti liikkeelle. Esim. jos kuuluu joku hyvää kappale musiikkia, mikä saa jalan liikkeelle, piristää kummasti aamua. Myös mielenkiintoinen teksti on mukavaa kuunneltavaa. Vastaja10

Päivänavauksen onnistuminen riippuu varmasti monesta asiasta. Päivänavauksen pitäjän tulisi kunnioittaa kolmea perusasiaa: asian sisältöä, kohderyhmän olemusta sekä päivänavauksen pitäjän persoonallisia kykyjä ja puutteita. Usein päivänavauksien mitta on vain noin viisi minuuttia, joten pitäjä joutuu todellakin miettimään päivänavauksensa sisältöä. Mitä kannattaa sanoa ja mitä ei, mikä koskettaa kuulijaa ja kuinka viestin saa välitettyä mahdollisimman elävästi? (Mäki 1999, 100.)

5.3 Seurakunnan pitämät päivänavaukset

Kysyttäessä päivänavauksen pitäjän merkityksestä, vastaajista 46,4% oli sitä mieltä, että opettajien päivänavaukset ovat mieleenpainuvimpia. Toiseksi mieleenpainuvimmat päivänavaukset olivat oppilaiden pitämät (28,6%) ja kolmanneksi mieleenpainuvimmat olivat seurakunnan pitämät päivänavaukset (14,3%). Kuitenkin kysyttäessä onko seurakunnan työntekijöiden pitämät päivänavaukset jääneet erityisesti mieleen yli puolet (53,6%) oli sitä mieltä, että seurakunnan työntekijöiden pitämät päivänavaukset ovat jääneet erityisesti mieleen.

Vastaajien mieleen seurakunnan työntekijöiden pitämistä päivänavauksista olivat jääneet päivänavauksien uskonnollisuus ja maailmankatsomukselliset aihepiirit. Vastauksista käy ilmi, että seurakunnan työntekijöiden pitämiä päivänavauksia pidettiin hyvin opettavaisina ja aihepiirit olivat tärkeitä.

Ne sisältävät yleensä jonkinlaisen opettavaisen tarinan, joka käsittelee tärkeitä asioita niin kirkon jäsenille kuin muillekin oppilaille. Vastaaaja6

Seurakunnan työntekijöiden pitämistä päivänavauksista koettiin myös mieleenpainuvana itse päivänavauksen pitäjä erityisesti silloin, jos hän on ollut kuulijalle tuttu. Ylivieskassa seurakunnan päivänavauksia pitävät seurakunnan nuorisotyönohjaajat, papit sekä kanttorit. Oppilaat ovat mahdollisesti olleet leireillä tai muussa seurakunnan toiminnassa mukana, jolloin päivänavauksen pitäjä on entuudestaan tuttu kuulijalle.

5.4 Päivänavaukset yhteisöllisyyden luojana

Avoimissa kysymyksissä esiintyi toive siitä, että kouluissa järjestettäisiin enemmän yhteisiä päivänavauksia, joissa oppilaat kokoontuisivat samaan tilaan. Tällä hetkellä Ylivieskan lukiossa ja peruskoulun yläkoulussa päivänavaukset järjestetään pääsääntöisesti keskusradion kautta. Vastaajista 32,1% oli sitä mieltä, että koulun tulisi järjestää enemmän yhteisiä päivänavauksia esimerkiksi liikuntasalissa. Kuitenkin enemmistö (67,9%) vastaajista totesi, etteivät he toivo lisä samassa tilassa järjestettäviä päivänavauksia.

Enemmän esim.salissa pidettäviä yhteisiä päivänavauksia, jotta syntyisi yhteisöllisyyden tunnetta. Päivänavauksia voisi pitää myös englanniksi. Vastaja19

Pidettäessä päivänavausta samassa tilassa, eikä keskusradion kautta yhteisöllisyys korostuu, sillä päivänavauksen pitäjä on ihmisten keskellä, jolloin sosiaalinen läheisyys korostuu (Rokka & Tommola 1999, 33). Päivänavauksen tehtävänä on toimia koko koulun ilmapiirin muodostajana. Niillä lisätään yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vahvistetaan koulun me-henkeä. Nostamalla oppilaan elämään, kouluun ja yhteiskuntaan liittyviä asioita rakentavalla ja myönteisellä tavalla, voi päivänavaus nousta suureen rooliin yksittäisen oppilaan löytämisessä omaa paikkaansa kouluyhteisössä. Parhaimmillaan päivänavaus voi toimia yksittäisen oppilaan itsetunnon vahvistajana. (Bösinger 1985, 16.) Vastauksista kävi myös ilmi, että seurakunnan pitämät päivänavaukset ovat onnistuneet tehtävässään hyvin.

5.5 Päivänavausten ajankohta ja kesto

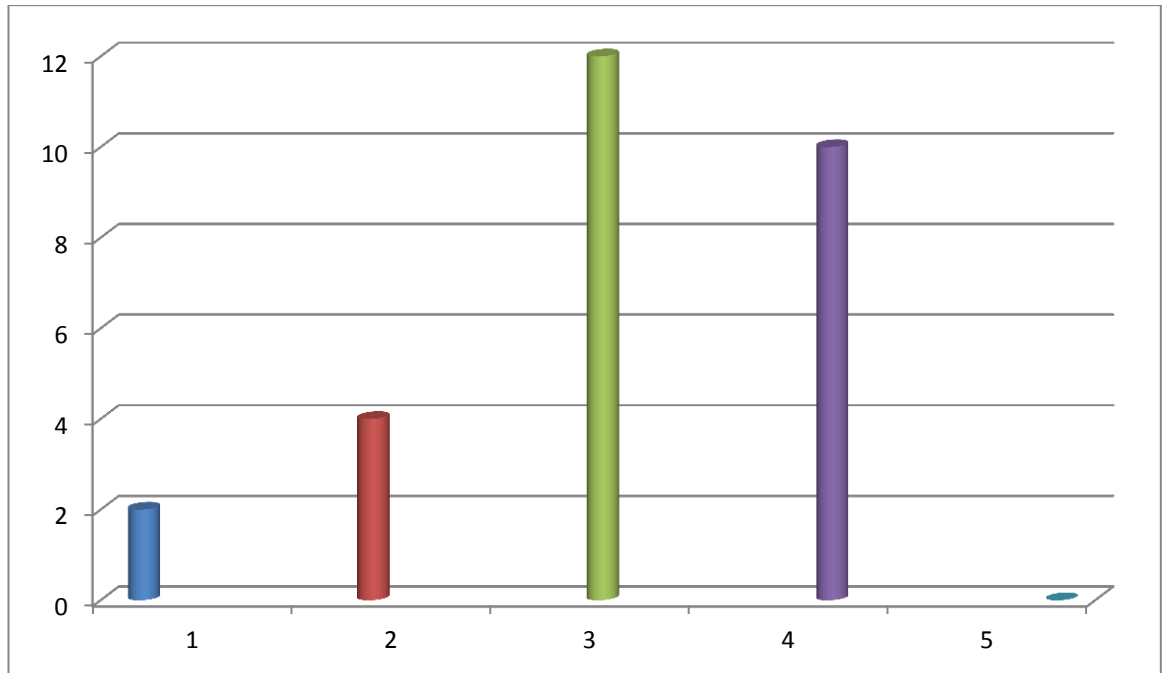
Itse pitäessäni päivänavauksia olen huomannut päivänavauksien keston olevan erittäin lyhyt. Päivänavauksia pitäneenä heräsikin ajatus, josko päivänavauksien

kesto voisi olla jopa pitempi. Päivänavauksen keston vastaajat olivat erittäin tyytyväisiä. Vastaajista 92,9% oli sitä mieltä, että nykyinen päivänavauksen noin viiden minuutin kesto on sopiva. Selvitin myös, mikäli abiturienttien mielestä päivänavauksen ajankohta aamussa on huono. Kysyin mikä on heidän mielestään paras ajankohta päivänavauksille. Vaihtoehtoina olivat aamu-, keski- ja iltapäivä. Vastaajista 100% oli sitä mieltä, että päivänavauksen paikka on aamu eli nimensä mukaisesti, päivän avaus.

Eräällä alakoululla on käytäntönä pitää seurakunnan päivänavaus ikään kuin viikon lopettajana. Päivänavaus pidetään perjantaisin iltapäivällä. Mielestäni kyseinen ajankohta päivänavauksille on hieno asia erityisesti silloin, kun päivänavaus pidetään koulun liikuntasalissa. Viikon yhteinen lopetus vahvistaa koulun yhteisöllisyyttä.

5.6 Päivänavausten merkitys oppilaille

Kyselyssä halusin selvittää, kuinka tyytyväisiä nuoret ovat heille pidettyihin päivänavauksiin. Annoin heille mahdollisuuden valita asteikolta 1-5 kuinka tyytyväisiä he ovat päivänavauksiin. Päivänavauksia harvoin kommentoidaan, mutta niitä pidetään päivittäin. Mielestäni on siis hyvä saada jonkinlainen kuva siitä, ovatko nuoret tyytyväisiä vai eivät.

KUVIO 1. Kuinka merkittäviä päivänavaukset ovat olleet sinulle? Valitse asteikolta 1-5, jossa 5 erittäin tärkeitä ja 1 ei ollenkaan tärkeitä. N= 28.

Kysyttäessä päivänavausten merkityksestä vastaajille, huomataan että vastaajat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä päivänavauksiin. Suurin osa vastaajista suhtautuu päivänavauksiin positiivisesti. Kaikkien vastausten keskiarvo on 3,07. Tulosta voidaan pitää positiivisena päivänavauksien kannalta. Tulos osoittaa selvästi, että päivänavaukset ovat nuorille merkittäviä ja niillä on oma paikkansa lukiolaisten koulupäivässä. (Kuvio1)

Hyvää on se, että sen asiat tavoittavat usean ihmisen kerralla. Erilaiset musiikit ja asioiden tiedotus sekä se. Jos päivänavauksella on oikeasti joku tarkoitus, eikä vain turhaa höpinää saadaksesen käytettyä sille tarkoitettua ajan, niin silloin se on hyvä tapa aloittaa päivä. Vastaja7

Kysyttäessä mikä päivänavauksissa on hyvää, useissa vastauksissa käy ilmi, että ne ovat hieno aloitus koulupäivälle. Ne auttavat orientoitumaan tulevaan koulupäivään ja antavat oppilaille viimehetken ”hengähdystauon” ennen päivän uuras-

tusta. Vastaajien ollessa lukiolaisia, abiturientteja on ymmärrettävää, että moni vastaajista koki mielekkäänä filosofiset ja ajatuksia herättävät päivänavaukset.

5.7 Päivänavauksien aiheet

Kysyttäessä nuorten ajatuksia päivänavauksen aiheisiin liittyen, nuorten selkeä mielipide on se, että päivänavauksien tulee olla ajankohtaisia. Vastaajista n. 60% toi vastauksessaan ilmi, että päivänavauksen ajankohtaisuus on tärkeää. Muita esille tulleita asioita ovat nuorille suunnatut aiheet, filosofiset aiheet, kantaa ottavat aiheet, merkkipäivät sekä harrastukset. Lukio-ikäisillä nuorilla on selkeästi suurempi tarve kuulla päivänavauksia, jotka ovat luonteeltaan suunnattu vanhemmille nuorille. Osassa vastauksia kävi ilmi, että liian kevyet aiheet ja ns. merkityksettömät vertaukset perhosista ja kukkasista eivät ole enää lukio-ikäisten mieleen.

Ajankohtaisista asioista jotka saavat nuoret miettimään asioita jotka sivuutetaan usein sen vuoksi että ne ovat liian vakavia. Vastaja4

Päivänavauksen pitäjän on aina otettava huomioon kohderyhmä. Luonnollista on, että alakoululaisille puhutaan aiheista jotka ovat heidän ikä- ja kehitystasolleen helppoja ymmärtää. Havainnollistaminen on tärkeää. Ymmärrettävää on myös se, ettei alakoululaiselle voi puhua samasta aiheesta samoilla sanoilla kuin esimerkiksi lukio-ikäiselle. Kuulijaa kohtaan on kunnioittavaa, mikäli päivänavauksen pitäjä tiedostaa ja hyväksyy sen, että eri-ikäiset tarvitsevat vaativampaa viestintää. Lukiolainen haluaa vastaanottaa vaativampia aiheita. Selvää on myös se, että uskonnollisissa päivänavauksissa helvetistä ja kadotukseen joutumisesta puhuminen eivät kuulu alakouluissa pidettäviin päivänavauksiin.

5.8 Päivänavauksien kehityskohdat

Kaikissa asioissa on aina kehitettävää. Halusin selvittää, miten nuorten mielestä päivänavauksia tulisi kehittää. Kysymys oli avoin kysymys, johon nuoret saivat itse kirjoittaa kehitysideoita. Vastauksissa tuli esiin monia kehitysehdotuksia, mutta yhtenäisiä ajatuksia nuorilla oli siitä, että päivänavauksien tulisi olla vieläkin ajankohtaisempia. Lukiolaiset kaipasivat päivänavauksiin myös parempaa musiikkia, enemmän tarinankerrontaa sekä enemmän kohderyhmälle suunnattuja päivänavauksia. Yksi vastaajista ehdottaa, että päivänavaukset voisivat olla joskus rentouttamishetkiä, joissa soisi rauhallinen musiikki ja luettaisiin ajatuksia herättäviä tekstejä. Kolme vastaajista myös kritisoi päivänavauksien uskonnollisuutta. Heidän mielestään seurakunnan tulisi pitää vähemmän uskonnollisia päivänavauksia, tai niitä tulisi ainakin vähentää.

Päivänavauksen havainnollistamiseen kaivataan myös panostusta. Eräs vastaaja ehdottaa päivänavauksien toteuttamista esimerkiksi video-esityksenä, jossa voisi yhdistyä musiikki ja kuva. Päivänavauksien aiheisiin liittyen vastaajat toivoisivat voivansa vaikuttaa enemmän. Eräs ehdotus onkin, että syksyllä lukukauden alkaessa opiskelijoilta kerättäisiin päivänavausaiheita, jonka mukaan koulun henkilökunta ja seurakunta pitäisivät päivänavauksensa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Päivänavauksilla on pitkä perinne suomalaisessa kouluperinteessä. Pitkästä perinteestä johtuen se on lunastanut oman paikkansa koulujen arjessa. Nuorten kokemukset ovat tärkeitä päivänavauksista, sillä heitä vartenhan päivänavauksia pidetään. Kyselyn vastauksista päätellen voidaan todeta, että nuoret ovat pääosin tyytyväisiä päivänavauksiin sellaisena kuin ne ovat tällä hetkellä.

Nuoret kokevat päivänavaukset lyhyinä, mutta ravitsevina alkupaloina koulupäivää varten (Bösinger 1985, 74-77). Päivänavauksien sisältö on tärkeää nuorille. Sisällön lisäksi nuoret ovat vaativia myös esitystavan suhteen. Nuorilla on elämässään paljon kysymyksiä, jotka askarruttavat heitä ja ei ole itsestään selvää, että päivänavauksen pitäjä saa nuorten huomion puoleensa pelkästään avaamalla suunsa. Päivänavauksen pitäjän on tehtävä töitä huomion saannin eteen. Erilaiset tehokeinot, musiikki, äänensävy ja havainnollistaminen ovat tärkeitä.

Itsestäänselvyydet eivät ole vastaajien mieleen. Vastauksissa käy ilmi, että nuoret eivät halua kuulla päivänavauksia itsestään selvistä asioista, vaan haluavat päivänavauksen pitäjän ottavan huomioon sen, mitä maailmalla tapahtuu. Esimerkiksi jos Japanissa on maanjäristys, nuoret toivovat kuulevan siihen liittyvän päivänavauksen, eikä pelkästään ”tyhjänpäiväistä jaarittelua”. Päivänavauksien kohderyhmä on oppilaat, siksi tulisi muistaa kiinnittää huomiota siihen, kenelle sitä valmistaa (Hatanpää 1999, 96). Päivänavauksen pitäjän työ on kuin lehtitoimittajan työtä. On oltava valveilla mitä maailmassa tapahtuu ja käytävä ajankohtaisiin asioihin kiinni. Nuoret arvostavat päivänavauksien taiteellisuutta ja erilaisuutta.

Erilaiset pienet sosiaaliset ryhmät ovat lisääntyneet internetin sosiaalisen median myötä. Ei ole olemassa enää niin vahvoja sosiaalisia yhteisöjä arkielämässä kuin

ehkä ennen oli. Koulujen yhteisöllisyyden vahvistamiseen päivänavauksilla on paljon tehtävää. Nuoret toivovat koulultaan enemmän yhteistä toimintaa. Voisiko päivänavaukset olla se asia, josta muodostuisi koulun yhteinen asia. Nuorille on tärkeää saada vahvistusta sille, että he kuuluvat johonkin. Parhaimmillaan päivänavaukset voivat olla koko koulua hoitavaa yhteistä toimintaa. (Bösinger 1985, 10-11.)

Useissa kysymyksissä toistui nuorten kritiikki päivänavauksien ajankohtaisuutta kohtaan. Nuoret toivovat kuulevansa ajankohtaisista asioista, jotka liittyvät tähän päivään. Nuoret ovat kiinnostuneita maailman tapahtumista ja toivovat päivänavauksien antavan heille keskusteluaiheita tulevaa koulupäivää varten. Kasvatustoimintaa suunniteltaessa tulisi pyrkiä aina valmistamaan tilanteet täsmennykselle osallistujaryhmälle. Mikäli päivänavaus ei tavoita yksilötasolla ihmistä heidän omassa elämän kontekstissaan, on kasvatussuunnitelma puutteellinen. (Rissanen 1992, 22-23.)

Päivänavauksissa on myös kyse kokemusten jakamisesta. Kertomuksen välityksellä kuulijalle syntyy uusia kokemuksia. (Luumi 2007, 111.) Toiveet päivänavauksien kerrontaan ja musiikkiin liittyen tuovat viestiä siitä, että nuoret haluavat tulla kohdatuksi itsenäisinä ja erilaisina oppilaina myös päivänavauksissa. Opettaessaan ja ohjattaessaan kasvattajat pyrkivät huomioimaan erilaiset oppijat, mutta unohtuvatko kasvattajilta tämä päivänavauksia pitäessään? Usein päivänavaustilanteet voivat luoda omat rajoitteensa päivänavauksen havainnollistamista varten, mutta tämä antaa vain uudenlaisen haasteen päivänavauksen pitäjälle.

Eryityisesti lukiolaisille suunnatut päivänavaukset tulisivat olla luonteeltaan puhuttelevia. Päivänavaus on paikka, jossa päivänavauksen pitäjä voi näyttäytyä nuorille uudenaikaisessa roolissa. Matematiikan opettajan ei ole pakko puhua päi-

vänävauksissa pelkääntään yhtälöistä, vaan hän voi ihan oikeasti tuoda oman persoonsa välityksellä nuorille ajatuksia herättävää sanottavaa. Seurakunnan työntekijöiden tulisi myös uskaltautua pois "saarnastuolista" ja lähestyä nuoria heidän omalta tasoltaan.

7 POHDINTA

Itse olen aina kokenut päivänavaukset haasteellisina, mutta mielenkiintoisina työtehtävinä. Aiheen valinta opinnäytetyölle ei ollut helppo, mutta mielestäni se on ajankohtainen. Päivänavausten sisältöä kritisoidaan paljon. Osa on sitä mieltä, että päivänavausten tehtävä on tukea uskonnonopetusta ja siihen tulisi satsata entistä enemmän, osa taas ajattelee päivänavausten olevan merkityksettömiä ja olisi jopa valmis luopumaan niistä. Mielestäni päivänavaus on ilmiönä mielenkiintoinen ja käsittelemisen arvoinen asia, niin kirkon näkökulmasta kuin myös koulun näkökulmasta.

Kyselyn laatimista varten Webropol-palvelu oli erinomainen ja helppokäyttöinen. Vastausten purkamista ja analysointiin se oli myös oiva työväline. Itse kyselyn ajankohta oli mielestäni huono. Paremman vastausprosentin saamiseksi kysely olisi pitänyt toteuttaa heti alkuvuodesta, ennen ylioppilaskirjoitusten alkamista. Hyvin todennäköistä on, että kyselyn alhainen vastausmäärä johtuu kyselyn myöhäisestä ajankohdasta.

Jälkeenpäin ajateltuna kyselyn olisi pitänyt sisältää enemmän suorita kysymyksiä, nuoret vastasivat avoimesti ja olisivat vastanneet vielä avoimemminkin suurempiin kysymyksiin. Nyt kysymysten ollessa hieman pinnallisia, myös vastaukset jäivät osittain pinnallisiksi. Sain kuitenkin kaipaamani vastausaineiston tutkimuksen loppuunsaattamista varten.

Tutkimusongelmani liittyivät nuorten kokemuksiin päivänavauksista. Erityisesti päivänavauksien merkittävyys oli tärkeä kysymys. Valmistuessa kirkon nuorisotyönohjaajaksi, luonnollisesti myös nuorten suhtautuminen seurakunnan pitämiin päivänavauksiin oli oleellinen. Tutkimustuloksista tiivistettynä, nuoret kokevat

päivänavaukset tärkeiksi. Myös seurakunnan pitämille päivänavauksille on nuorten mielestä tarvetta Ylivieskassa. Mikäli tutkimus olisi ollut maanlaajuinen, tutkimustulokset olisivat saattaneet olla erilaisia.

LÄHTEET

Bösinger, K. 1985. Ajankohtainen päivänavaus. Helsinki: Kirkon nuorisotyön keskus.

Luumi, P. 2007. Kerronnan näkökulma uskonnonopetukseen. Teoksessa J. Luodeslampi & S. Nevalainen. Opetan uskontoa alakoulussa. Jyväskylä: Gummerus, 97-116.

Hatanpää, K. 1999. Pari sanaa päivänavauksesta. Teoksessa M. Holma, H. Majamäki & P. Nummela (toim.) Oppia ikä kaikki – kirkon oppilaitostyö opin tiellä. Helsinki: Kirkkohallitus – kasvatusasiainkeskus, 96-98

Holma, M. 1999. Päivänavaus. Teoksessa M. Holma, H. Majamäki, P. Nummela (toim.) Oppia ikä kaikki – Kirkon oppilaitostyö opin tiellä. Helsinki: Kirkkohallitus – kasvatusasiain keskus, 91-99.

Holma, M. 2003. Seurakunta oppilaan elämässä. Teoksessa J. Luodeslampi & S. Nevalainen. Opetan uskontoa alakoulussa. Jyväskylä: Gummerus, 127-132.

Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. 2007. Helsinki: Kirkkohallitus. Saatavissa:

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/kirkon_strategia_2015_mietinto.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/kirkon_strategia_2015_mietinto.pdf)

Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004-2007. 2008. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. Saatavissa:

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Monikasvoinen%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Monikasvoinen%20kirkko.pdf)

Mäki, M. 1999. Millainen on hyvä päivänavaus. Teoksessa M. Holma, H. Majamäki, P. Nummela (toim.) Oppia ikä kaikki – Kirkon oppilaitostyö opin tiellä. Helsinki: Kirkkohallitus – kasvatusasiain keskus, 100-102.

Niskanen, V. 2001. Kvalitatiivinen tutkimus. Määrittelyä. Luku kokonaisuudessa kohti tutkivaa työtapaa. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/kvalmaar.htm> Luettu 20.4.2011.

Nummela, P. 1999. Näkökohtia kirkon ja koulun väliseen suhteeseen. Teoksessa M. Holma, H. Majamäki, P. Nummela (toim.) Oppia ikä kaikki – Kirkon oppilaitostyö opin tiellä. Helsinki: Kirkkohallitus – kasvatustieteiden keskus, 9-16.

Rissanen, A. 1999. Kasvatustyön suunnittelu seurakunnassa. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Rokka, P. & Tommola, T. 1999. Koulu ja seurakunta yhdessä. Teoksessa M. Holma, H. Majamäki, P. Nummela (toim.) Oppia ikä kaikki – Kirkon oppilaitostyö opin tiellä. Helsinki: Kirkkohallitus – kasvatustieteiden keskus, 31-36.

Vuorinen, I. 2005. Tuhat tapaa opettaa. Tampere: Resurssi.

LIITTEET

LIITE 1

Kysely päivänavauksista Ylivieskan lukion abiturienteille/päätävälle opiskelijoille.

LIITE 2

Kyselyn saatekirje Ylivieskan lukion abiturienteille/päätävälle opiskelijoille.

Kysely päivänavauksista Ylivieskan lukion abiturienteille ja päättävälle opiskelijoille.

1) Kotipaikkakuntasi?

Alavieska
Nivala
Oulainen
Sievi
Ylivieska
joku muu, mikä?

2) Mikä sinulle on päivänavauksissa tärkeää? Valitse kolme vaihtoehtoa.

aihe ajankohtaisuus laulu kertomus musiikki
puhe päivänavauksen pitäjä joku muu, mikä?

3) Mikä on mielestäsi päivänavauksen tehtävä?

4) Miten päivänavaukset ovat onnistuneet tehtävässään?

5) Päivänavauksista mieleenpainuvimmat ovat olleet? Valitse yksi vaihtoehto.

opettajien pitämät oppilaiden pitämät rehtorin pitämät
seurakunnan pitämät joku muu, kuka?

6) Ovatko seurakunnan työntekijöiden pitämät päivänavaukset jääneet mieleesi erityisellä tavalla?

kyllä
ei

7) Mitä muistat seurakunnan työntekijöiden pitämistä päivänavauksista?

8) Minulle tärkeimmät päivänavaukset olen kuullut?

alakoulussa
yläkoulussa
lukiossa

9) Lukiossa päivänavaukset pidetään useimmiten keskusradion kautta. Toivoisitko enemmän yhteisiä päivänavauksia pidettäväksi esimerkiksi liikuntasalissa?

kyllä
en

10) Onko päivänavauksien kesto on mielestäni sopiva?

kyllä
ei

11) Mikä on mielestäsi paras ajankohta päivänavauksille?

aamupäivä
keskipäivä
iltapäivä

12) Minkälaisista aiheista haluaisit kuulla päivänavauksia pidettävän?

13) Kuinka merkittäviä päivänavaukset ovat olleet sinulle? Valitse asteikolta 1 5, jossa 5 erittäin tärkeä ja 1 ei ollenkaan tärkeä.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

14) Mikä päivänavauksissa on hyvää?

15) Miten päivänavauksia voisi kehittää?

Kiitos vastauksistasi! Lähetä nappia painettuasi voit jättää yhteystietosi ja osallistua kolmen King Mealin lahjakortin arvontaan. Voittajille ilmoitetaan puhelimitse.

Hyvä lukion abiturientti/päätävä opiskelija!

23.3.2011

Nimeni on Juha Niemelä ja opiskelen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa Yhteisöpedagogiksi. Tarkoitukseni on valmistua keväällä 2011.

Opintojeni loppusuoralle kuuluu opinnäytetyön tekeminen, **opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia päivänavauksia ja niiden merkitystä kuulijoille**. Olen valinnut Ylivieskan lukion abiturientit / päätävät opiskelijat tutkimukseni kohteeksi. Päivänavaukset ovat aloittaneet teidänkin koulupäivät jo alakoulusta lähtien. **Siksi haluaisinkin kysyä muutaman kysymyksen päivänavauksiin liittyen**. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, mutta tutkimuksen luotettavuuden vuoksi toivoisin mahdollisimman monen teistä vastaavan. Ohessa on linkki kyselyyn, jonka **vastaajien kesken arvotaan kolme lahjakorttia King Mealiin**. Jättämällä yhteystietosi kyselyyn vastattuasi pääset mukaan arvontaan! **Kysely on avoinna 4.4.2011 saakka, vastaathan siihen mennessä**.

Osoite kyselyyn:

<http://www.webropol.com/P.aspx?id=534053&cid=119636148>

Menestystä ylioppilaskokeisiin ja kaikkea hyvää tulevaisuuteen!

Kiitos jo etukäteen!

Juha Niemelä

juha.niemela@cou.fi

044-xxxxxxx